

Annelerinin Duygu Düzenleme Özellikleri ve Bazı Demografik Değişkenlere göre Çocukların Bağlanma Stilleri

Children's Attachment Styles According to Their Mothers' Emotion Regulation Characteristics and Some Demographic Variables

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi çocukların annelerinin duygu düzenleme özellikleri, cinsiyetleri, doğum sıraları, bakım veren kişilere göre bağlanma stillerinin incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubu, 5-6 yaş grubu çocuklar ve annelerinden oluşmaktadır. Araştırmada demografik değişkenler "Anne-Çocuk Kişisel Bilgi Formu", annelerin duygu düzenlemeleri "Duygu Düzenleme Ölçeği" ve çocukların bağlanma stilleri "Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri" ile ölçülmüştür. Tanımlayıcı istatistikler için 5-6 yaş grubu çocukların cinsiyetleri, doğum sırası, bakım veren kişiler yüzde ve frekanslarla ifade edilmiştir. Çocukların cinsiyetleri, doğum sıraları ve bakım veren kişilere ve annelerin duygu düzenleme özelliklerine göre bağlanma stillerini belirlemek için t-test, ANOVA ve farklılığın nerden kaynaklandığını bulmak için Scheffe testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, kız ve erkek çocukların bağlanma stillerine ilişkin puanları arasında anlamlı bir fark olduğu ve kız çocukların güvenli bağlanma puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Çocukların bağlanma stilleri ile çocukların doğum sırası ve çocuğa 1-3 yaş arasında bakım verenler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Annelerin duygu düzenleme düzeylerine bağlı olarak ölçeğin baskılama boyutuna ilişkin düzeyleri ile çocukların bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kaçınmacı negatif bağlanma stiline sahip olan çocukların annelerinin duygularını baskılama düzeylerinin güvenli bağlanma stiline sahip olan çocuklara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anne, Duygu Düzenleme, Okul Öncesi, Bağlanma.

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the attachment styles of mothers of preschool children according to their emotion regulation characteristics, gender, birth order, and caregivers. The study group of the research consists of 5-6 year old children and their mothers. In the study, demographic variables were measured with the "Mother-Child Personal Information Form", mothers' emotion regulation with the "Emotion Regulation Questionnaire" and children's attachment styles with "Incomplete Stories with Doll Family". For descriptive statistics, the gender, birth order, caregivers of children aged 5-6 years are expressed as percentages and frequencies. T-test and ANOVA were used to determine the attachment styles of children according to their gender, birth order, caregivers and mothers' emotional regulation characteristics, and Scheffe test was used to find out where the difference originated. As a result of the research, it was found that there was a significant difference between the scores of girls and boys regarding attachment styles, and that the secure attachment scores of girls were higher. A significant difference was found between children's attachment styles and the birth order of the children and the caregivers between the ages of 1-3. A significant difference was found between the levels of the suppression dimension of the scale and the attachment styles of the children, depending on the emotion regulation levels of the mothers. It was determined that the level of suppressing the emotions of the mothers of the children with the avoidant negative attachment style was higher than the children with the secure attachment style.

Keywords: Mother, Emotion Regulation, Preschool, Attachment

GİRİŞ

Birçok memeli ve kuş türünde olduğu gibi, insan yavrusu olan bebekler de anne figürüne yakınlığı veya onunla temasa geçmeyi destekleyen bir dizi davranışla donatılmıştır. Bu tür davranışlar Ainsworth ve Bowlby tarafından "bağlanma davranışları" olarak adlandırılmıştır (Ainsworth ve Bell, 1972). Bunlar arasında en göze çarpanı, bebek bakım veren kişinin davranışını aktive etmek için çalışmakta, bakıcıyı yaklaşması için çekecek bir ağlama gibi sinyal verme davranışlarını kullanmaktadır. İlk başta, bu bağlanma davranışları, herhangi bir kişiye yöneltilmemekte, ancak yavaş yavaş bebek, bir kişiyi diğerinden ayırt etmeye ve bağlanma davranışını farklı bir şekilde yönlendirmeye başlamaktadır (Ainsworth, 1989). Anne-bebek etkileşimi sırasında öğrenme süreci yoluyla

Özlem Erkal¹
Ege Akgün²

How to Cite This Article

Erkal, Ö. & Akgün, E. (2023). "Annelerinin Duygu Düzenleme Özellikleri ve Bazı Demografik Değişkenlere göre Çocukların Bağlanma Stilleri" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:110; pp:6592-6599. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sssj.69166>

Arrival: 31 January 2023

Published: 30 April 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitimi Doktora Programı, Ankara, Türkiye. ORCID: 0009-0002-0277-925X

² Doç. Dr., Öğretim Üyesi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye, ORCID:0000-0002-7882-219X

hiyerarşik olarak organize olan bebek aktif bir şekilde ve özellikle anneye yönelmektedir (Ainsworth ve Bell, 1970).

Ainsworth "Yabancı Ortam" prosedürü geliştirerek bağlanmayı güvenli, kaçınmacı ve kararsız dirençli olarak üç gruba ayırmıştır. Yabancı Ortam prosedüründe bir odaya anne ile çocuk alınmış, sonrasında içeri bir yabancı girmiş ve anne odadan ayrılmıştır. Güvenli bağlanan çocuklar anne odaya gelene kadar ağlamış, yabancıyı reddetmiş, anne odaya gelince anneye temas kurmuş ve ağlamaları kesilmiştir. Kaçınmacı çocuklar anne odadan ayrıldığında ve odaya döndüğünde anneye iletişim kurmayarak oyunlarına devam etmiş ve yabancıyla çok yakınlaşmadan oyun oynamışlardır. Kararsız-dirençli çocuklar ise anne odaya döndükten sonra bile ağlamaya devam etmiş annenin sakinleştirme çabalarına rağmen sakinleşmemişlerdir (Ainsworth ve Bowlby, 1991).

Ebeveynlerin duygusal işleyişinin çocukların gelişimi üzerinde önemli bir etkisi vardır. Etkili ve pozitif bakım vermenin önemli bir bileşeni, ebeveynlerin kendi olumlu ve olumsuz duygularını düzenleme becerisidir (Bahrami, Dolatshahi, Pourshahbaz ve Mohammadkhani, 2018). Duygu düzenleme, duygusal deneyimin ve ifadenin benlik ve başkaları tarafından kontrolünü içermektedir. Gross (2002), duygu düzenleme stratejilerini ikiye ayırmıştır; bilişsel yeniden düzenleme ve baskılama. Bilişsel yeniden düzenleme, duygu uyandıran bir durumu yönelik olarak, bu durumun duygusal etkisini değiştirecek şekilde yeniden değerlendirmeyi içeren bir bilişsel değişim şeklidir. Baskılama ise varolan duygu-ifade davranışını engelleyen bir tepkileri değiştirme şekli olarak açıklanmaktadır (Gross, Richards ve John, 2006).

Çocukların bağlanma stillerine cinsiyetin etkisini inceleyen bir çalışmada, kız çocuklarında kaygı seviyesi erkeklere göre daha yüksek çıkmıştır. Fakat her iki cinsiyette de güvenli bağlanma düzeyi yükseldikçe kaygı düzeyi azalmıştır. Benzer bir şekilde eğer anne sıcak ve şefkatli davranıyor ise çocuklarındaki kaygı azalmıştır (Muris, Meesters, Merckelbach ve Hülsenbeck 2000).

Gentzler, Kerns ve Keener (2010) duygu düzenlemeye yönelik yaptıkları çalışmada, güvenli bağlanan bireylerin güvensiz bağlanan bireylere göre olumlu olayları olumlu deneyimlere daha fazla dönüştürdüklerini bulmuşlardır. Buna ek olarak, olumsuz olaylarda güvensiz bağlanan bireyler güvenli bağlananlara göre daha kaygılı olmakta, daha yoğun olumsuz duygusal tepkiler vermekte ve olumsuz deneyimleri üzerinde düşünerek daha fazla işlemektedirler. Annelerin duygu düzenleme stratejileri ile ilgili yapılan bir çalışmada annelerin duygu düzenleme-bilişsel yeniden düzenleme stratejileri ile annelerin depresyon düzeyleri ile çocukların içselleştirme ve dışsallaştırma davranış sorunları arasında negatif ilişkiler olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca annelerin duygu düzenleme-baskılama stratejileri ile çocuklarının içselleştirme davranış sorunları arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur (Vende ve Sebre, 2014).

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin duygu düzenleme özellikleri, cinsiyetleri, doğum sıraları, bakım veren kişilere göre bağlanma stillerinin incelenmesidir. Bu amaç kapsamında alt problemler şu şekildedir:

Alt Problemler

- ✓ Çocukların bağlanma stilleri çocuğun cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?
- ✓ Çocukların bağlanma stilleri çocuğun doğum sırasına göre farklılaşmakta mıdır?
- ✓ Çocukların bağlanma stilleri 0-1 yaş arasında bakım veren kişiye göre farklılaşmakta mıdır?
- ✓ Çocukların bağlanma stilleri 1-3 yaş arasında bakım veren kişiye göre farklılaşmakta mıdır?
- ✓ Çocukların bağlanma stilleri annelerin duygu düzenleme özelliklerine göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, 5-6 yaş grubu çocukların annelerinin duygu düzenleme özellikleri, cinsiyetleri, doğum sıraları, bakım veren kişilere göre bağlanma stillerinin incelenmesi amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, "iki ya da daha fazla sayıda değişken arasındaki ilişkileri belirlemeyi amaçlayan bir araştırma modelidir" (Büyüköztürk ve diğerleri, 2013).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılında Eskişehir ilinin merkez ilçeleri Odunpazarı ve Tepebaşı ilçelerinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bağımsız anaokullarında eğitimine devam eden 5-6 yaş grubu 311 çocuk ve annelerinden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan 311 çocuktan % 51,8'i (N=161) kız ve % 48,2'si (N=150) erkektir. Çocukların % 37'si (N=115) tek, % 26,4'ü (N=82) ilk, %30,9'u (N=96) ikinci, % 5,8'i (N=18) üçüncü veya üstü doğum sırasına sahiptir.

Araştırmaya katılan çocuklara 0-1 yaş arası bakım verenler incelendiğinde, çocukların % 74'ü (N=230) anne ve baba, % 22,8'i (N=71) anneanne, babaanne vd., % 3,2'si (N=10) bakıcı tarafından bakım almıştır.

Araştırmaya katılan çocuklara 1-3 yaş arası bakım verenler incelendiğinde, çocukların % 60,1'i (N=187) anne ve baba, % 32,8'i (N=102) anneanne, babaanne vd., % 7,1'i (N=22) bakıcı tarafından bakım almıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada demografik değişkenlerin belirlenmesinde "Anne-Çocuk Kişisel Bilgi Formu"ndan yararlanılmıştır. Annelerin duygu düzenleme özelliklerinin belirlenmesi için "Duygu Düzenleme Ölçeği" uygulanmış ve çocukların bağlanma stilleri "Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri (TOBAH)" ile belirlenmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan "Anne-Çocuk Kişisel Bilgi Formu"; çocukların cinsiyetleri, doğum sırası, 0-1 ve 1-3 yaş arasında kimin bakım verdiği ile ilgili bilgi toplanmıştır. Araştırma için gerekli izinler ve etik kurul belgesi alınmıştır.

Duygu Düzenleme Ölçeği, kişinin kullandığı duygu düzenleme stratejilerini değerlendirmek amacıyla Gross ve John (2003) tarafından geliştirilmiştir. Türkçe'ye uyarlaması Yurtsever (2008) tarafından yapılan ölçek 7'li Likert tipindedir (1-Hiç Katılmıyorum - 7-Tamamen Katılıyorum). Ölçek, bastırma (supresyon) ve bilişsel yeniden düzenleme (reappraisal) olmak üzere iki alt boyuttan ve 10 maddeden oluşmaktadır. Yurtsever (2008), Cronbach Alpha katsayısını toplam puan için .78, bilişsel yeniden değerlendirme için .85, baskılama için ise .78 olarak bulmuştur. Ölçek, duygu düzenleme özelliklerinin belirlenmesinde geçerli ve güvenilir bir araç olarak değerlendirilebilir.

TOBAH ölçeği, Bağlanma Teorisi temel alınarak çocukların bağlanma stilleri ve bağlanma düzeylerinin belirlenmesi amacıyla Cassidy (1988) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Seven (2006) tarafından gerçekleştirilmiştir. TOBAH ölçeği toplam puanla işlem yapılmakla beraber, 0-16 puan arası negatif, 17-24 puan arası kaçınmacı ve 25-30 puan arası güvenli bağlanma olarak da kategorileştirilmektedir. Yüksek puan güvenli bağlanma olarak tanımlanmaktadır. TOBAH ölçeği, çocukların oyuncak bebek ailesiyle ilgili altı farklı öyküyü tamamlaması biçiminde uygulanmaktadır. Bu hikâyeler sayesinde çocuğun içsel bağlanma temsillerinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlik çalışması kapsamında alfa Güvenlilik katsayısı .78, test-tekrar test katsayısı da .63 olarak bulunmuştur (Cassidy, 1988).

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada 5-6 yaş grubu çocukların cinsiyetleri, doğum sırası, 0-1 ve 1-3 yaş arasında bakım veren kişiler yüzde ve frekanslarla ifade edilmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013)'e göre bir verinin dağılımı için basıklık ve çarpıklık değerlerinin -2 ile + 2 aralığında olmaları gerekmektedir. Annelerin duygu düzenleme özellikleri ve çocukların bağlanma stil puanlarının çarpıklık katsayısı incelenmiş ve normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. İki grubun ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için t-testi ve karşılaştırılacak grup sayısı ikiden fazla ise ANOVA testinin yapılması gerekmektedir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2013). Bu nedenle araştırmada; çocukların cinsiyetleri, doğum sıraları ve bakım veren kişilere ve annelerin duygu düzenleme özelliklerine göre bağlanma stillerini belirlemek için t-test, ANOVA ve farklılığın nerden kaynaklandığını bulmak için Scheffe testi uygulanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde çocukların cinsiyetlerine, doğum sıralarına, bakım veren kişilere ve annelerin duygu düzenleme özelliklerine göre bağlanma stillerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Alt problem 1. Çocukların bağlanma stilleri çocuğun cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?

Çocuğun cinsiyetine göre çocukların bağlanma stilleri farkın anlamlılığına ilişkisiz gruplar t-testiyle bakılmış ve sonuçlar Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Çocukların Cinsiyetine Göre Bağlanma Stillerine İlişkin t-testi (N=311)

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Kız	161	19,6	4,49	309	3,41	,001*
Erkek	150	18	4,35			

*Fark $p < .01$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 1'e göre; çocukların bağlanma stilleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t(309)=3,41$, $p < .01$]. Kız çocukların bağlanma stilleri ($\bar{x}=19,6$), erkek çocuklara ($\bar{x}=18$) göre daha olumludur. Bu bulgu, çocukların bağlanma stillerinin cinsiyete göre farklılaştığı şeklinde yorumlanabilir.

Alt problem 2. Çocukların bağlanma stilleri çocuğun doğum sırasına göre farklılaşmakta mıdır?

Çocukların bağlanma stillerinin çocuğun doğum sırasına göre betimsel istatistikleri Tablo 2'de ve ANOVA sonuçları Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 2: Çocukların Doğum Sırasına Göre Bağlanma Stillerinin Betimsel İstatistikleri

Doğum Sırası	N	\bar{X}	SS
Tek	115	19,18	4,33586
İlk	82	19,46	3,72908
İkinci	96	18,26	5,14883
3. veya üstü	18	15,94	3,82672

Tablo 3: Çocukların Bağlanma Stilleri Puanlarının Çocuğun Doğum Sırasına Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	227,576	3	75,859	3,858	,010*	Tek-3. veya üstü-, İlk-3. veya üstü
Gruplarıçi	6036,989	307	19,664			
Toplam	6264,566	310				

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 3'de çocukların bağlanma stilleri ile çocukların doğum sırası arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(3,307)=3,858$, $p < .05$]. Başka bir deyişle çocukların bağlanma stilleri çocukların doğum sırasına bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Doğum sırasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre tek ($\bar{x}=19,18$) ve ilk ($\bar{x}=19,46$) doğum sırasına sahip çocukların 3. veya üstü ($\bar{x}=15,94$) doğum sırasına sahip çocuklara göre bağlanma stillerinin daha güvenli olduğu belirlenmiştir. İkinci çocuklarda anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Alt problem 3. Çocukların bağlanma stilleri çocuğa 0-1 yaş arasında bakım verenlere göre farklılaşmakta mıdır?

Çocukların bağlanma stillerinin çocuğa 0-1 yaş arasında bakım verenlere göre t-testi sonuçları Tablo 4'de yer almaktadır.

Tablo 4: Çocuklara 0-1 Yaş Arası Bakım Verenlere Göre Bağlanma Stillerine İlişkin t-testi (N=311)

0-1 Yaş Arası	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Anne ve Baba	230	18,56	4,49	309	-1,453	,147
Anne ve Baba Dışındaki Kişiler	81	19,40	4,47			

Tablo 4'e göre, çocukların bağlanma stillerinde çocuğa 0-1 yaş arasında bakım verenlere göre anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t(309)=-1,453$, $p > .05$]. Başka bir deyişle çocukların bağlanma stilleri, çocuğa 0-1 yaş arasında bakım veren kişilere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

Alt problem 4. Çocukların bağlanma stilleri çocuğa 1-3 yaş arasında bakım verenlere göre farklılaşmakta mıdır?

Çocukların bağlanma stillerinin çocuğa 1-3 yaş arasında bakım verenlere göre t-testi sonuçları Tablo 5'de yer almaktadır.

Tablo 5: Çocuklara 1-3 Yaş Arası Bakım Verenlere Göre Bağlanma Stillerine İlişkin t-testi (N=311)

1-3 Yaş Arası	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Anne ve Baba	187	18,25	4,36	309	-2,566	,012*
Anne ve Baba Dışındaki Kişiler	124	19,58	4,59			

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Çocukların bağlanma stillerinin çocuklara 1-3 yaş arası bakım verenlere bağlı olarak farklılaşma durumu bağımsız (ilişkisiz) gruplar t-testiyle incelenmiş ve sonuçları Tablo 5'de özetlenmiştir. Buna göre; çocukların bağlanma stilleri çocuklara 1-3 yaş arası bakım verenlere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t(309)=-2,566$, $p < .05$].

Anne ve baba dışındaki kişilerin 1-3 yaş arası bakım verdiği çocukların bağlanma puanları ($\bar{x}=19,58$) anne ve babaları tarafından bakım verilen çocukların puanlarına ($\bar{x}=18,25$) göre daha olumludur

Alt Problem 5. Çocukların bağlanma stilleri annelerin duygu düzenleme özelliklerine göre farklılaşmakta mıdır?

Annelerin duygu düzenleme alt boyutları olan bilişsel yeniden düzenleme ve baskılama alt boyut puanlarına göre çocukların bağlanma stillerinin betimsel istatistikleri Tablo 6'da ve ANOVA sonuçları Tablo 7 ve 8'de yer almaktadır.

Tablo 6: Annelerin Duygu Düzenleme Puanlarına Göre Çocuk Bağlanma Stillerinin Betimsel İstatistikleri

Anne Duygu Düzenleme	Çocuk Bağlanma Stilleri	N	\bar{x}	SS
Bilişsel Düzenleme	Yeniden Güvenli	30	32,90	6,33
	Kaçınmacı	179	31,37	6,76
	Negatif	102	31,67	6,86
Baskılama	Güvenli	30	12,43	5,64
	Kaçınmacı	179	14,88	5,84
	Negatif	102	16,80	5,69

Tablo 7: Annelerin Duygu Düzenleme Alt Boyutu Bilişsel Yeniden Düzenleme Puanlarının Çocuk Bağlanma Stillerine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	59,793	2	29,896	,655	,520
Gruplarıçi	14055,191	308	45,634		
Toplam	14114,984	310			

Tablo 7'ye göre, annelerin duygu düzenleme-bilişsel yeniden düzenleme alt boyutuna göre çocukların bağlanma stillerinde anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F(2,308)=,655$ $p>.05$].

Tablo 8: Annelerin Duygu Düzenleme Alt Boyutu Baskılama Puanlarının Çocuk Bağlanma Stillerine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	507,452	2	253,726	7,604	,001*	Kaçınmacı- Güvenli, Negatif- Güvenli
Gruplarıçi	10277,210	308	33,368			
Toplam	10784,662	310				

* Fark $p<.01$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 8'e göre annelerin duygu düzenleme- baskılama alt boyutuna göre çocukların bağlanma stillerinde anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(2,308)=7,604$ $p<.01$]. Başka bir deyişle çocukların bağlanma stilleri annelerin duygu düzenleme- baskılama alt boyutu düzeyine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Belirlenen farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre kaçınmacı ($\bar{x}=14,88$) ve negatif ($\bar{x}=16,80$) bağlanma stiline sahip olan çocukların annelerinin duygularını baskılama düzeylerinin güvenli ($\bar{x}=12,43$) bağlanma stiline sahip olan çocukların annelerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Çalışmanın bu bölümünde, okul öncesi çocukların annelerinin duygu düzenleme özellikleri, cinsiyetleri, doğum sıraları, bakım veren kişilere göre bağlanma stillerinin incelenmesi temel amacı doğrultusunda yapılan analizlerden elde edilen bulgular, ilgili alanyazın doğrultusunda tartışılmaktadır.

Çalışmanın bulgularına göre, kız ve erkek çocukların bağlanma stillerine ilişkin puanları arasında kız çocuklar lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu bulgu, kız çocukların güvenli bağlanma stiline daha fazla sahip olduğunu göstermektedir. Çalışmalarda, kız çocukların ebeveynleri ile daha çok iletişim kurması nedeniyle erkek çocuklara kıyasla duyguları anlama ve ifade etme becerilerinin daha iyi olduğu, okul öncesi yıllardan başlayarak annelerin kız çocuklarını erkek çocuklarına kıyasla daha fazla destekledikleri belirtilmektedir (Conner ve Cross, 2003; Brown ve Dunn, 1996). Başarı odaklı anneler, erkek çocukları ile iletişimde çocuklardan gelen geribildirimlere daha az duyarlı olabilmektedir (McDowell, O'Neil ve Parke, 2000). Ural ve arkadaşları (2015), yaptıkları bir çalışmada, güvensiz bağlanma biçiminin erkek çocuklarda daha fazla görüldüğünü, benzer bir şekilde Türköz (2007) Güvenli Bağlanma Düzeyi değişkeninde kızlar ve erkekler arasında kızlar lehine anlamlı bir fark bulmuştur. Görgü (2015) ise tam tersi bir bulguyla erkek çocukların kızlara oranla daha güvenli bağlandıklarını bulmuştur.

Çocukların bağlanma stilleri ile çocukların doğum sırası arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Doğum sırasına göre tek ve ilk doğum sırasına sahip çocukların 3. veya üstü doğum sırasına sahip çocuklara göre bağlanma stillerinin daha güvenli olduğu belirlenmiştir. İkinci doğum sırasına sahip çocuklarda anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çalışmanın bulgularına benzer bir şekilde yetişkinlerle yapılan bir çalışmada, Yakın İlişkilerde

Yaşantı Envanteri kaçınma alt ölçeğinden elde edilen puanlarda en büyük çocuklar ile en küçük çocuklar arasında anlam bir farklılık tespit edilmiştir (Yahşi ve Bayraktar, 2016). Alanyazında çocukların bağlanma stilleri ile doğum sırası arasında ilişki bulunmadığını gösteren çalışmalar da yer almaktadır (Cohn, 1990; Buunk, 1997; Werner, Zahn, Titze, Walitza ve Logoz, 2015). Bu farklılığın örneklem grubundan kaynaklandığı, ilk ve ikinci çocukta sonra ebeveynlerin çocuğa duyarlıklarının ve geçirdikleri zamanın azalmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Çocukların bağlanma stilleri ile çocuğa 0-1 yaş arasında bakım verenler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bunun sebebinin özellikle yaşamın ilk yılında bebeğe kimin baktığı değil bu bakımın sürekli, tutarlı, yakınlık ve şefkat içeren ve ihtiyaç gideren bir yapıda olması gerektiğidir. Araştırma sonuçlarıyla benzer şekilde Görgü (2015) ve İlaslan (2009), çocuklara ilk yıl kimin baktığı değişkeninin çocukların bağlanma biçimlerinde bir farklılık yaratmadığını tespit etmişlerdir. Çocuğa 1-3 yaş arasında bakım verenlere göre çocukların bağlanma stillerinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Çocukların bağlanma stilleri çocuğa 1-3 yaş arasında bakım verenlere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Anne ve baba dışındaki kişilerin 1-3 yaş arası bakım verdiği çocukların bağlanma puanları anne ve babaları tarafından bakım verilen çocukların puanlarına göre daha olumludur. Bu bulgu, çocukların anne babası ile var olan bağlanmasına ek olarak büyük ebeveynler ya da bakıcı gibi kişilerle ikincil bağlanmalar geliştirmesinin güvenli bağlanmasını arttırmada olumlu etkisinin olması ile açıklanabilir. Bu sonuçlarla tutarlı olarak, Bowlby, sağlıklı büyümek için bebek ve çocukların bakım vereniyle (anne veya kalıcı anne ikamesi) sıcak, samimi ve sürekli bir ilişki yaşaması gerektiğini belirtmektedir (Bretherton, 1992). Bu nedenle 0-3 yaş arasında, çocuğun güvenli bağlanması için bakım veren kişinin düzenli, tutarlı ve şefkatli bakım vermeyi sürdürmesi, birden fazla kişi ile geliştirdiği bağlanmalar çocuğun sağlıklı büyümesi için bir gerekliliktir.

Annelerin duygu düzenleme düzeyleri ölçeğinin bilişsel yeniden düzenleme boyutu puanlarına göre çocukların bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Fakat annelerin duygu düzenleme düzeyleri ölçeğinin baskılama boyutu puanlarına göre çocukların bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kaçınmacı ve Negatif bağlanma stiline sahip olan çocukların annelerinin duygularını baskılama düzeylerinin güvenli bağlanma stiline sahip olan çocuklara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Annelerin baskıcı disiplin yöntemleri ve kontrolcü bir yaklaşım çocuklarda davranış problemlerine ya da bağımlı kişilik yapısına neden olabilmektedir (Çağdaş ve Seçer, 2002). Ebeveyninden yeterli sevgi ve alaka görmeyen çocuklar, yetişkinlik döneminde güvensiz bağlanma stiline sahip olmaktadır (Fraley ve Shaver, 2000). Greig ve Howe (2001) yaptıkları çalışmada, annelerin psikolojik sorunlarının çocukların güvensiz bağlanmalarına neden olabileceğini bulmuşlardır. Benzer bir şekilde Bilge ve Sezgin (2020) çalışmasının bulgularında annenin duygu düzenleme güçlüğü ile çocukların Duygu Düzenleme Ölçeği-olumsuzluk alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki yer almaktadır. Çocukların duygu düzenleme güçlüğü ile annelerinin duygu düzenleme güçlüklerinin ilişkili olduğu ve çocuklarda duygu düzenleme güçlüğü yaşamalarında annenin bağlanma stiline ve bazı kişilik özelliklerinin yordayıcı olduğu belirtilmiştir. Buna göre çalışmalarda annenin duygularını düzenlemesinde yaşadığı zorluklara bazı kişilik özellikleri ve bağlanma stilleri eşlik ettiğinde çocuklarda bağlanma, uyum, duygu düzenleme ve davranış sorunları görülebilmektedir. Annelerin duygularının farkında olması, duygularını ifade etme ve düzenlemede bilinçli olması önem taşımaktadır.

ÖNERİLER

Araştırma anneler ile gerçekleştirilmiştir. Babanın çocuğun gelişimindeki önemi dikkate alındığında bağlanma ve duygu düzenleme özelliklerinin babalar ile çalışılması önerilmektedir.

Araştırmanın sonuçlarına göre annelerin duygularını düzenlemelerine göre çocukların bağlanma stilleri anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir. Annelerin duygu düzenleme ve bağlanma özellikleri ile ilişkili olarak desteklenmesi için eğitimler verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments Beyond Infancy. *American Psychologist*, 44(4), 709.

Ainsworth, M. D. S. & Bell, S. (1970). Attachment, Exploration and Separation: Illustrated by the Behaviour of One-Year Olds in Strange Situation. *Child Development*, 41(1), 49-67. <https://doi.org/10.7312/stei93738-006>

Ainsworth, M. D. S. & Bell, S. (1972). Infant Crying and Maternal Responsiveness. *Child Development*, 43, 1171-1190. <https://doi.org/10.2307/1127506>

Ainsworth, M. D. S. & Bowlby, J. (1991). An Ethological Approach to Personality Development. *American Psychologist*, 46, 333-341. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.46.4.333>

- Bahrami, B., Dolatshahi, B., Pourshahbaz, A., & Mohammadkhani, P. (2018). Parenting Style and Emotion Regulation in Mothers of Preschool Children. *Journal of Practice in Clinical Psychology*, 6(1), 3-8. <https://doi.org/10.29252/NIRP.JPCP.6.1.3>
- Bilge, Y. & Sezgin, E. (2020). Anne ve Çocuk Duygu Düzenleme Arasındaki İlişkide Annenin Kişilik Özelliklerinin ve Bağlanma Stillerinin Aracı Rolü. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 2020; 21(3), 310-318. <https://doi: 10.5455/apd.65836>
- Bretherton, I. (1992). The Origins of Attachment Theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(5), 759. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.28.5.759>
- Brown, J. R., & Dunn, J. (1996). Continuities in Emotion Understanding From Three to Six Years. *Child Development*, 67(3), 789-802. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1996.tb01764.x>
- Buunk, B. P., (1997). Personality, Birth Order and Attachment Styles as Related to Various Types of Jealousy. *Personality and Individual Differences*, 23 (6), 997-1006. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(97\)00136-0](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(97)00136-0)
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. (15. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cohn, A. D., (1990). Child-Mother Attachment of Six-Year-Olds and Social Competence at School. *Society for Research in Child Development*, 61, 152- 162. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1990.tb02768.x>
- Conner, D. B., & Cross, D. R. (2003). Longitudinal Analysis of the Presence, Efficacy and Stability of Maternal Scaffolding During Informal Problem-Solving Interactions. *British Journal of Developmental Psychology*, 21, 315-334. <https://doi.org/10.1348/026151003322277720>
- Çağdaş, A. ve Seçer, Ş.Z. (2002). Ahlak Gelişimi. Arı, Ramazan (Ed.) Çocuk ve Ergende Sosyal ve Ahlak Gelişimi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Fraley, R. C. & Shaver P. R. (2000). Adult Romantic Attachment: Theoretical Developments, Emerging Controversies, and Unanswered Questions. *Review of General Psychology*, 4(2), 132. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.4.2.132>
- Gentzler, A. L., Kerns, K. A., & Keener, E. (2010). Emotional Reactions and Regulatory Responses to Negative and Positive Events: Associations with Attachment and Gender. *Motivation and Emotion*, 34, 78-92. <https://doi.org/10.1007/s11031-009-9149-x>
- Görgü, E. (2015). “Okula Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların Bağlanma Biçimleri ve Sosyal Davranışları İle Annelerinin Bağlanma Biçimi Ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Greig, A. & Howe, D. (2001). Social Understanding, Attachment Security of Preschool Children and Maternal Mental Health. *British Journal of Developmental Psychology*, 19, 381-393. <https://doi.org/10.1348/026151001166164>
- Gross, J.J. (2002). Emotion Regulation: Affective, Cognitive, and Social Consequences. *Psychophysiological Research*, 39, 281-291. <https://doi.org/10.1017/S0048577201393198>
- Gross, J. J., & John, O. I. (2003). Individual Differences in Two Emotional Regulation Processes: Implications for Affect, Relationships and Well-Being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85, 348-362. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.85.2.348>
- Gross, J. J., Richards, J. M., & John, O. P. (2006). Emotion Regulation in Everyday Life. In D. K. Snyder, J. Simpson, & J. N. Hughes (Eds.), *Emotion Regulation in Couples and Families: Pathways to Dysfunction and Health* (pp. 13–35). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/11468-001>
- McDowell, D. J., O'Neil, R., & Parke, R. D. (2000). Display Rule Application in a Disappointing Situation and Children's Emotional Reactivity: Relations with Social Competence. *Merrill-Palmer Quarterly*, 46 , 306-324. <https://www.jstor.org/stable/23093718>
- Muris, P., Meesters, C., Merckelbach, H. & Hülsenbeck, P. (2000). Worry in Children is Related to Perceived Parental Rearing and Attachment. *Maastricht University, Department of Psychology, Behaviour Research and Therapy*, 38, 487 – 497. [https://doi.org/10.1016/S0005-7967\(99\)00072-8](https://doi.org/10.1016/S0005-7967(99)00072-8)
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). Using Multivariate Statistics. Boston: Pearson.

Türköz, Y., (2007). “Okulöncesi Çocuklarda Bağlanma Örüntüsünün Kişilerarası Problem Çözme ve Açık Bellek Süreçlerine Etkisi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ural, O., Güven, G., Sezer, T., Efe-Azkeskin, K. ve Yılmaz, E. (2015). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Bağlanma Biçimleri ile Sosyal Yetkinlik ve Duygu Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(2), 589-598. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/husbfd/issue/7893/103919>

Vende, K. & Sebre, S. (2014). Mothers’ Emotion Regulation Strategies, Depressive Symptoms and Children’s Behaviour Problems. *Baltic Journal of Psychology*, 15 (1,2), 22–32.

Yahşi, G., & Bayraktar, S. (2016). The Effect of Birth Order on Attachment Style According to Attachment Theory. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2 (1), 209-218. <https://doi.org/10.24289/ijsser.279098>

Yurtsever, G. (2008). Negotiators’ Profit Predicted by Cognitive Reappraisal, Suppression of Emotions, Misinterpretation of Information and Tolerance of Ambiguity. *Perceptual And Motor Skills*, 106, 590-608. <https://doi.org/10.2466/pms.106.2.590-608>

Werner, H., Zahn,S., Titze, K., Walitza, S., & Logoz, Z.M., (2015). Concordance of Attachment Representations in Preschool Siblings Assessed by the Attachment Story Completion Task. *Journal of Child and Family Studies*, 24, 576–590. <https://doi.org/10.1007/s10826-013-9869-0>